

ARTIGA 30

DESEMBRE
2016

REVISTA D'ART I PENSAMENT CONTEMPORANI

EL VENTRE DE L' ARYAN, COMANDANT DE LES UNITATS DE DEFENSA DE LES DONES QUE LLUITEN AL NORD DE SÍRIA PER DEFENSAR ELS SEUS DRETS I ELS DE TOTES LES DONES. NI UN PAS ENRERE. FOTOGRAFIA: ALBA SOTORRA.

UNA CONVIDADA DE PEDRA: LA CRÍTICA FEMINISTA

// PILAR BONET

A l'entorn del cicle d'exposicions «Plural Femení. Dones artistes a la comarca de Tarragona» que s'ha presentat al Museu d'Art de Tarragona, la revista *ARTIGA* convoca dues artistes i tres crítics d'art a parlar sobre dones artistes, art femení, estereotips de gènere i arxius historiogràfics. La conversa es porta a terme dins la sala d'exposicions, acompanyats pel treball de vuit artistes dones. La cita esdevé una trobada multitudinària, plena d'imatges, veus, experiències personals i relats confrontats. Cal destacar que al llarg del debat hi haurà la presència sostinguda d'una gran convidada de pedra, ignorada o distreta, però en tot moment desafiant: la crítica feminista.

Per obrir el debat, Antonio Salcedo, comissari del cicle, proposa una pregunta: «Cal donar visibilitat a l'art produït per les dones?» L'obvietat de la resposta en positiu amaga, sens dubte, una oferta de reflexió i posicionament complexa al respecte de les iniciatives institucionals dedicades a les artistes dones. Amb una pregunta fàcil comença un debat serpentejant sobre cultura, política i dones artistes.

La crítica d'art Pilar Bonet entoma la pregunta per afirmar que, malgrat tot, sempre cal donar visibilitat a la producció artística de dones, però que el tema no comporta afegir pròtesis a un organisme malalt, la història de l'art o la cultura més oficial, sinó fer-ho amb la voluntat d'una reparació social i política més estructural. Es tracta de canviar allò que no serveix, revisar el motiu dels oblots de la història de l'art i construir un nou relat historiogràfic des de l'experiència del pensament feminista: «Hem d'evitar caure en l'error simplista d'afegir el nom de dones a les llistes dels models patriarcals.

Cal entrar en el conflicte, treballar sobre el caràcter sexista, classista o colonialista de l'art, de la cultura, per poder innovar. Es tracta de canviar el discurs dominant i el feminisme està treballant en aquesta missió.» Amb aquesta observació se subratlla el perill d'integrar les dones després d'haver-les segregat, sense voluntat de renovar el discurs, per seguir explicant el mateix de sempre.

La intrmissió del terme «feminisme» a l'inici del debat, paraula silenciada en el projecte expositiu, regira la conversa. En aquest punt, Antonio Salcedo reconeix que la intenció del cicle d'exposicions de dones creadores només és generar un primer arxiu que permeti a altres interessats conèixer o investigar sobre aquestes artistes, i que tot i no estar en contra de les feministes la seva lectura no ha estat de voluntat reivindicativa o política: «Vaig començar a rumiar sobre les dones artistes de la comarca en veure la trajectòria de l'artista Mari Chordà, una creadora nascuda a Amposta que ha estat reconeguda a fora i desconeguda aquí.» Efectivament, l'artista i poeta Mari Chordà ha estat elogiada com a activista feminista i el seu treball s'ha pogut veure a Londres en una gran mostra sobre dones artistes del pop art internacional, un projecte que precisament vol

modificar el model dels relats oficials de la història de l'art.

La necessitat de formar part dels espais de visibilitat de les dones artistes, propòsit de la mostra, anima Ester Ferrando a comentar la seva experiència recordant que moltes de les companyes d'estudis han desaparegut del panorama artístic perquè, evidentment, per a elles la vida familiar i la maternitat comporta decisions importants que els companys artistes no han de prendre. Malgrat aquesta observació sobre la marginació de les dones artistes, des de l'experiència de gènere i en clau feminista, afirma que comparteix les mateixes reivindicacions amb els seus companys artistes, una preocupació similar sobre la manca de recursos de la cultura: «Estic satisfeta de participar en una exposició de dones, però no em sentiria còmoda en una mostra feminista. No faig cap bandera ni reivindico res, em sento una artista dona igual que un artista home, amb problemes i necessitats semblants. Em preocupen més altres coses.»

D'altra banda, l'artista Lídia Porcar també aporta la seva experiència com a dona creadora relatant que a ella li és fàcil distingir dos camps de treball: el de l'art, en la faceta més intimista, i el pedagògic o el de gestió cultural, en l'àmbit social, com a més polític. Explica com la seva generació, la dels anys 80, va saber destriar la política de l'art: «Sóc altament política, però intimista quan sóc artista. M'apassiona la política, faig política a les ràdios locals i als tallers, però crec que ara hi ha una tendència de moda a fer art polític, i a mi no m'interessa la institució artística per fer política; reivindico de manera absoluta fer política fora de la institució artística.» Amb vehemència, l'artista posiciona l'acció política a l'espai social, mentre preserva el caràcter explorador i vivencial de la pintura dins d'una realitat més privada. Reconeix que la història de l'art es construeix des de paradigmes androcèntrics, basant-se en les experiències dels homes, però renuncia a

un art de gènere com a impostura modal: «Sovint les qüestions del gènere es tracten com una tendència més.»

Arribats a aquest punt, quan ja es fa evident que la convidada de pedra manté un silenci desafiant que no deixa indiferent cap dels tertulians, Antonio Salcedo proposa una nova pregunta per redirigir la conversa: «Quin és el lloc de les dones artistes en la societat actual?» L'enunciat retorna al senderisme de les paraules excloses dels relats oficials, parlar de dones artistes, però silenciar la crítica feminista que és l'eina fonamental per donar respostes transformadores en el context de la societat actual. Al respecte de la pregunta, el crític José Carlos Suárez afirma que el lloc de les dones artistes és el mateix que el dels homes artistes, ja que l'art és sempre l'art i els adjectius es poden discutir: «Què vol dir art feminista, per exemple? Cal aclarir els conceptes, molts d'ells inventats per la crítica d'art i al servei d'uns determinats mitjans de comunicació.» En el recorregut oblic de la conversa, el pensament feminista sobrevola les paraules a l'hora d'abordar un projecte expositiu de dones creadores. De manera subliminal tots saben que el pensament feminista ha canviat la vida de les dones, i també la de les dones artistes. I que el canvi és una transformació d'estricta justícia social.

Per posicionar-se en el tema de les dones artistes, Lídia Porcar afirma que si s'ha de parlar de «dones artistes» és imprescindible no generalitzar i entrar directament en el conflicte: «Dones? Dones artistes? Quin tipus de dones? De classe obrera, de classe alta? En l'art la discriminació de classes també existeix, l'art és el món més classista! Ara, moltes dones burgeses fan art feminista acollides per la pròpia institució no feminista, cosa paradoxal...» Una reflexió molt oportuna, carregada de dispositiu crític. El cor del pensament feminista ja en fa una reflexió expandida sobre la marginació i el desajust social per motiu de gènere, classe,

cultura o raça. En el rastre d'aquesta afirmació, Pilar Bonet afegeix: «L'art és un fet polític com, de fet, ho és també aquesta trobada per parlar d'aquests temes en el context d'una exposició dedicada a les dones creadores del territori, sobre la manera de donar visibilitat a les dones artistes a l'espai de la cultura.» José Carlos Suárez apunta que la protecció de les dones artistes també pot ser una equivocació, una trampa que emmascara els problemes reals.

Des de l'evidència que la carrera artística no és, menys encara per les dones, un camí fàcil, sinó un espai molt competitiu i frustrant, emergeix un nou punt de controvèrsia sobre el paper de la sort i el talent en la carrera d'un artista, més enllà que sigui un home o una dona. Aquí arrenca una confrontació sobre si el talent sempre serà reconegut o si la sort fa que s'adjudiqui talent a un artista i no a un altre. Un embolic que permet seguir parlant de normalitzar i normativitzar en el camp historiogràfic, sobre la imposició de la normalitat i la reivindicació de l'anomalia, qüestions que retornen la conversa cap al punt d'inici i es planteja una nova pregunta: «Existeix o no existeix un art femení?» Les dues artistes de la taula afirmen que com a patrons o estereotips femenins. Pilar Bonet recor-

da una consigna feminista que diu: «Femenines és com ells ens volen, feministes és com nosaltres volem ser...» quan treballen no tenen consciència de gènere, ni tampoc ho fan reivindicant labors o sensibilitats reconegudes.

Podem afirmar que al llarg de la conversa no es plantegen posicions radicals ni controvèrsies intempestives, les observacions mantenen una actitud serena, procliu a repensar les pròpies afirmacions a mesura que avança el debat. Pilar Bonet aprofita per recordar el procés de la teoria i la crítica feminista al llarg del segle xx, les diferents onades des del feminisme de la igualtat fins a la teoria queer, amb voluntat de centrar els conceptes i recuperar la presència de la convidada de pedra: la crítica feminista.

Una exposició de dones artistes és una excel·lent oportunitat per donar visibilitat al treball de les creadores, per generar arxius, i també per replantejar-se el discurs oficial i començar a teixir amb nous fils, un futur renovat sobre el qual el pensament feminista porta més de 100 anys treballant. El feminisme com a teoria social, política i ètica persegueix una reforma de la societat que modifiqui, finalment, la desigualtat per raons de classe, gènere, raça o cultura; una revolució que inclou totes les produccions culturals i les institucions socials. Vull pensar que acabada aquesta conversa tots hem après coses noves o hem regirat posicionaments. Ara cal donar la veu a la convidada de pedra, ella ens ajudarà a accedir a nous espais d'experiència política i de pensament regenerador, tot allò que una exposició de dones artistes ens ofereix i ens reclama.

Debat al Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona el dia 16 de novembre de 2016. Moderat per Antonio Salcedo i amb la participació de Pilar Bonet, Lídia Porcar, José Carlos Suárez i Ester Ferrando. Fotografies: ARTIGA.

DONES ARTISTES A TARRAGONA

// ANTONIO SALCEDO

Al Museu d'Art Modern de Tarragona hem tingut l'oportunitat de comissariar un cicle d'exposicions dedicades a les dones artistes del territori sota la denominació: «Plural Femení». Hem pogut fer un recorregut per la trajectòria de les dones nascudes a finals del segle XIX fins a les creadores més joves de les comarques de Tarragona, dins del marc de les activitats programades per la commemoració dels 40 anys del Museu.

Ha estat una manera de començar a reconèixer el treball i l'esforç de la major part d'aquestes dones, que no han tingut la presència o el protagonisme que es mereixen a la nostra història de l'art. L'estudi dut a terme ens ha permès comprovar les dificultats i els problemes que han tingut moltes d'aquestes dones per desenvolupar el seu treball creador i també com la situació ha anat canviant de forma gairebé paral·lela als canvis polítics i socials que s'han anat produint a l'Estat espanyol.

El nostre objectiu ha estat mostrar, fer visible, evidenciar, la riquesa que tenim al territori de l'univers visual i plàstic creat per dones. En els primers comentaris crítics que vàrem trobar sobre les obres que algunes artistes presentaven a les exposicions podem veure quina era l'apreciació que es feia dels seus treballs, a la vegada que ens permet entendre per què la major part d'elles han estat silenciades o els ha costat molt fer-se presents.

El primer grup, «El Repte», estava conformat per: Maria Freser, Teresa Vidal Nolla, Magda Folch, Paquita Bonifàs, M. Teresa Ripoll, Claustre Panadés, Manuela Delsors, Beryl Victoria Teresa Davies, Maria Teresa Sanromà, Josefina Giraldo, Katia Acin, Josepa Miró, Aurora Gassó, Neus Segrià, Teresa Llacer, Mercè Módol, Josefina Miralles, Maria Rosa Rodrigo, Sefa Ferré, Agnes Padró, Mari Chordà i Ethel Martí.

Les artistes del segon grup, «La Consolidació», artistes nascudes entre 1951 i 1975, per la generació a la qual pertanyen han tingut moltes més possibilitats d'introduir-se en el món de la creació artística que aquelles que les varen precedir. Gairebé totes tenen una formació acadèmica i bona part d'elles treballen com a docents de disciplines artístiques en escoles i instituts. Una altra diferència notable és el seu camp d'acció, que s'ha ampliat notablement; si en el grup anterior teníem pintores, gravadores i esculptores; ara, a més, tenim ceramistes, artistes de l'esmalt, video creadores, artistes conceptuals, creadores d'instal·lacions... que fan servir noves tecnologies, nous materials i xarxes socials per donar més visibilitat al seu treball. El grup estava integrat per: Núria Arias, Beatrice Bizot, Rosa Ciurana, Montserrat Cortadellas, Glòria Cot, Lluïsa Falcó, Teresa Felip, Núria Fernández, Ester Ferrando, Montse Gomis, Isabel Granollers, Coia Ibánéz, Pilar Lanau, Lúcia Pérez, Cristina Plaza, Rosalia Pomés, Lúcia Porcar, Ana de Quiroga, Antonia Ripoll, Teresa Ulldemolins i Marie France Veyrat.

El tercer grup és de «Les Emergents», artistes nascudes entre 1876 i 1990, és a dir, artistes que estan en camí de la consolidació; creadores amb formació universitària i cursos d'especialització, que treballen dins d'una constant experimentació, fan servir tots els mitjans de què disposen, treballen el vídeo, la fotografia, les *performances*, les instal·lacions i els mitjans tradicionals. El grup estava integrat per Anduluplandu, Sara Berga, Mar Borrajo, Este Fabregat, Mariona Moncunill, Ariadna Parreu, Núria Rion i Marta Roigé.

El grup de «Fotografia i Audiovisual», format per onze dones que treballen la fotografia i el vídeo a les nostres comarques, algunes amb una àmplia trajectòria i d'altres que comencen, estava integrat per: Roser Arqués, Esperança Cobo, Andrea Eidenhammer, Raquel Friera, Sílvia Iturria, Vanessa Pey, Marta Richardson, Montse Riera, Cristina Serra, Alba Sotorra i Maria Vesés.

Malgrat els avenços aconseguits, hem de fer constar que encara que avui en dia la situació del món de l'art en general és difícil per a qualsevol artista, vers l'art produït per les dones es mantenen actituds de recel i comportaments masculistes. Som conscients, per tant, que parlar de dones artistes és parlar de desconeixement, de recerca i reivindicació.

Vistes de les exposicions. Fotografies: MAMT.

EL VENTRE DE L'ARYAN.

LA PORTADA D'ARTIGA

// ALBA SOTORRA

Fa dos anys que centro la meua recerca en les dones de l'Orient Mitjà que s'enfronten al radicalisme islàmic més brutal. Aquest enfrontament és sempre violent —els radicalismes no entenen cap altre llenguatge. Les artistes de Femen s'hi confronten a través de l'art, amb imatges potents que s'oposen a l'imaginari visual de l'Estat Islàmic, que utilitza imatges de decapitacions; les dones de Femen, en canvi, utilitzen el seu cos nu. El grau de violència d'unes imatges i les altres em sembla molt diferent, en realitat em sembla incomparable. Però l'impacte d'un cos nu a l'Orient Mitjà pot aconseguir allò que només poden aconseguir les imatges dels assassinats més bèsties: fer-se viral i fer soroll en aquesta guerra icònica.

Les dones que vaig conèixer a l'Orient Mitjà, al front de guerra, combaten el radicalisme amb les armes. És curiós perquè una imatge de les meves protagonistes amb les kalaixnikov a la mà possiblement no la trobaríeu tan violenta —en canvi, elles sí que maten membres de l'Estat Islàmic. Les dones de Femen només s'hi enfronten d'una manera artística i físicament no violenta.

La imatge que presento és el ventre de l'Aryan, una de les dues protagonistes del documental que estic fent. És una cicatriu per una ferida de bala. La bala li va entrar per la natja i li va sortir pel forat que es veu a l'esquerra de la foto. Per a mi l'art és reivindicació i, en això, les dones hi tenen molt a dir. Un ventre mutilat em sembla una bona metàfora d'aquesta reivindicació.

El ventre de l'Aryan (*fragment*).

Fotografia d'Alba Sotorra.

EQUILIBRI I SINGULARITAT

// MERY CUESTA

.....

Accepto encantada la invitació de fer un text entorn el paper de la dona dins el panorama professional de la creació, una qüestió debatuda i que encén les opinions. Coincidint amb aquest oferiment, m'arriba el mateix dia un missatge electrònic del qual reproduïxo extractes: «Bona tarda [...] Us escrivim perquè estem muntant una exposició sobre dones il·lustradores i ens agradaria que hi forméssiu part. Aquesta exposició té com a objectiu visibilitzar la feina de dones creadores. [...] Es tractaria, doncs, d'exposar un parell o tres d'obres per artista, on la dona i la feminitat tingués un paper protagonista.»

Aquest correu és un peu ideal per abordar la dubtosa idea de les exposicions de participació exclusiva femenina, així com la representació estereotipada de la feminitat. Que consti que el que posaré aquí són opinions i postures totalment personals. I és que una temàtica delicada com la del sexisme en els entorns professionals no té més remei que apel·lar a les fibres més profundes de cada individu; unes fibres tals com la seva educació i la seva trajectòria econòmica i vital.

La idea de les exposicions només amb participació femenina es basa en la hipòtesi que la història ha estat explicada des de la perspectiva masculina, blanca i heteronormativa, i la dona ha quedat relegada a un subtext, a una nota a peu de pàgina. Sovint aquesta nota es fa destacada per qüestions passionals que encaixen en el clixé de la feminitat com a cúmul de complexitat emocional: el pa-

timent per amor de Frida Kalho, el trencament d'Ana Mendieta, el maquillatge i la disfressa de Cindy Sherman, les flors i formes ventrudes d'O'Keeffe i Niki de Saint Phalle, els sargits de Louise Bourgeois... És curiós observar que a les facultats de belles arts –bressol d'artistes novells– la pràctica de les joves acostuma a venir directament de cadascuna de les línies plantejades per la corresponent papissa. En qualsevol cas, els problemes de les exposicions de dones són dos: primer, la sensació de gueto que creen, amb el perill de relliscar pel pendent d'una feminitat estereotipada i forçosa; segon, la perillosa redundància dels clixés adiposos sobre el que és allò femení, creant una imatge previsible del que les dones som i fem.

Doncs bé, la resposta a les dues problemàtiques és l'equilibri i la fe en la singularitat. El que jo en dic equilibri és el que les fórmules de la correcció política en diuen paritat. No es tracta de fer exposicions de dones, sinó de procurar que les dones es combinin amb els homes i altres gèneres en definició, incrementant una quota de visibilitat múltiple i equilibrada. Els que treballem greixant els mecanismes de la visibilitat de la creació (gestors, comissaris, editors, programadors culturals, professors) hem de liderar aquesta paritat. En el meu cas, com a comissària, procuro sempre que un mínim del 50 % dels creadors d'un projecte siguin dones. És una postura radical perquè es regeix per una mesura matemàtica contundent i, per això, és criticada per alguns. Sí: jo forço la paritat en un intent kàrmic que la il·lusió, el prestigi i els recursos econòmics d'un projecte es reparteixin per igual entre les forces femenines i masculines.

El cert és que per liderar la paritat cal esforçar-se, perquè no és fàcil. Primer, fa l'efecte que existeixen menys

dones artistes que homes artistes en actiu. I és que en el trànsit per una carrera artística, moltes dones no poden competir en temps i dedicació al nivell d'un home si volen ser mares, tenir cura de la família, etc. Això fa que les seves carreres es titllin d'«irregulars». La segona raó per la qual ser paritària és difícil, és una raó cultural respecte de la qual hem de tenir tots molta cura. Fa poc vaig haver de posar en comú amb un equip la selecció de quatre artistes (dos homes i dues dones) per realitzar un treball conjunt. Per seleccionar els homes es va discutir sobre la trajectòria, estil, evolució; quan es va passar a discutir sobre la identitat de les dones, cap semblava prou adequada i, a poc a poc, l'aroma de la conversa va anar adquirint unes notes més relaxades i lúdiques, aflorant comentaris amb certa sorna que al·ludien a l'edat, la situació familiar o la presumpta personalitat. En definitiva, els barems aplicables per seleccionar un i altre perfil no eren similars, en el cas de les dones la situació semblava derivar pels camins d'un programa del cor. Exercim radicalment amb respecte, si us plau.

Per acabar, rescatem la idea de la fe en la singularitat com a antídoto davant dels problemes dels estereotips de la feminitat. És la fe sòlida que cada individu no respon a clixés de gènere que resulten debilitadors i una forma d'alienació. La clau d'un panorama equilibrat i enriquit està en les teves decisions i en les meves, en les nostres postures i en com ens referim a les dones. La nostra trinxera és la quotidianitat.

.....

Vanessa Pey. Venus violentia. Exposició: «Fotografia i Audiovisual. Cicle Plural Femení».

EL BRILLO DEL ARTE. RAQUEL FRIERA

Instal·lació sonora i intervenció a l'arxiu de la Fundació Tàpies. Barcelona, 2014.

Raquel Friera (Barcelona, 1974) treballa en el camp del vídeo, la fotografia i les instal·lacions efímeres. Combina la mirada crítica amb l'economia i la consciència de gènere. S'ha centrat en el tema del treball i la precarietat laboral, expressats en documents oberts a la participació de les persones implicades.

Ha presentat la seva obra a Espaldos de Terrassa, Caixaforum de Barcelona, Musac de Lleó, Fundació Tàpies de Barcelona, Galeria ADN platform i Tinglado 2 de Tarragona, entre d'altres.
raquelfriera.net

Com es realitza la neteja de la Fundació Tàpies? Qui neteja les sales del museu? Quins productes fan servir? Què en pensen de l'art?

L'artista planteja aquestes i altres qüestions davant la invisibilitat a la que estan confinades aquestes feines. *El brillo del arte* consisteix en una instal·lació sonora ubicada a l'escala de la Fundació, a partir de veus de persones que s'han ocupat de la neteja de l'edifici durant els darrers anys. Realitzada en una institució com la Fundació Tàpies, pionera en la reflexió al voltant dels arxius, incorpora també la informació generada per l'activitat de neteja a l'arxiu de la Fundació, mitjançant un dispositiu de transparències.

Projecte realitzat amb la col·laboració de Gloria Manso, Conchi González, Marga Vizcarro, Rosa Vizcaíno, Manuel Rodríguez, Moha Ziouani i Eric Marrugat.

**ELS PORTS.
NATURA I ART**

Organitzat per Sergi Quiñero amb el suport de Lo Pati Centre d'Art. Horta de Sant Joan, 16 d'octubre de 2016.

Un passeig de diumenge convertit en un projecte artístic en què s'interactua amb el paisatge. Intervencions artístiques efímeres en forma d'instal·lació, escultura, *performance* i poesia al llarg de l'itinerari de la cova Picasso. Participants: Núria Fernández, Albert Giròs, Carlos de Gredos, Jordi Ferrer, Laboratori del Paisatge de l'EADR, Magda Zaragoza i Josep Cañada, Domix Garrido, Oscar Sotillos i Sergi Quiñero. Les accions fan una crida a la sostenibilitat, als valors simbòlics de la natura i són un recordatori de la dependència que tenim de la terra com a font bàsica de recer, alimentació, respiració, amb la consigna d'actuar i transitar per l'itinerari sense modificar l'entorn. **AR**

«RESET»

Lo Pati Centre d'Art Terres de l'Ebre. Amposta. Del 1 d'octubre al 6 de novembre de 2016. lop Pati.cat

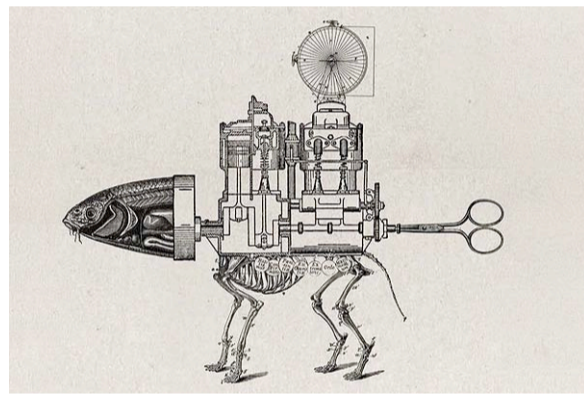
En aquesta tercera exposició del «RESET», hi han participat molts artistes (Àlvar Calvet, Gerard Gil, Alfred Porres, Pilar Lanau, Josep Cerdà, Lúcia Porcar, Rufino Mesa, Ester Ferrando, David Curto, Diego Latorre, Mariona Moncunill) i amb moltes idees. El que més m'ha sobtat ha sigut que totes les obres eren molt diferents entre elles, però amb el mateix concepte; algunes costaven d'entendre una mica. En la inauguració, hi va haver dos petits concerts: un de Gerard Gil, que tocava la guitarra elèctrica i aparells electrònics que ha arreglat ell mateix, i l'altre el van fer Andreu Ubach i Josep Maria Cols, amb instruments especials construïts per ells. Lo Pati és un espai molt adequat i molt bonic per fer exposicions; les peces estaven molt ben distribuïdes i s'entenia molt bé la idea que volien transmetre els artistes i comissaris. **MDP**

**CORPUS DELICTI 1.
APOCALIPSE PLEASE**

La Grey, espai de creació contemporània. Tarragona. 2016. thegreysquare.org

Després del número d'hivern del 2015 (número zero) de la revista Corpus Delicti, ara surt l'exemplar de tardor 2016 que correspon al número 1. Dirigida per Antonio Luque i amb una desena de col·laboracions, consolida la seva vocació de petit objecte artístic, amb una acurada selecció de tipografies i tipus de paper; cada exemplar inclou un poema objecte d'Àngel Pomerol numerat i signat. M'ha encantat el to general de la revista, amb aquesta meravellosa idea de Kavafis d'esperar els bàrbars que han de ser la solució, suposant que arribin. La majoria dels articles estan signats per artistes, aquest fet ens dona una perspectiva diferent sobre els treballs creatius que queden matisats i enriquits. **MD**

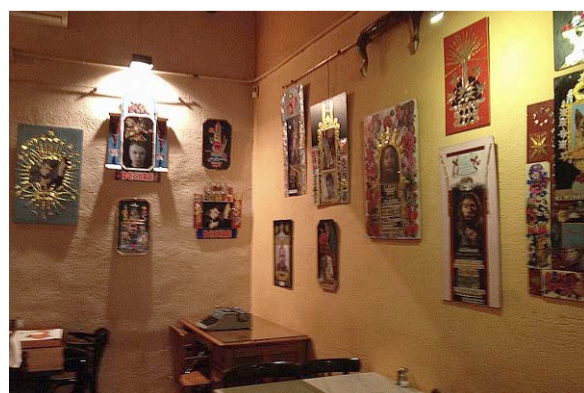

GELO.

«OUT SIDE-EX»

Museum Café. Tarragona. Del 6 d'octubre al 31 de desembre de 2016.

Gelo, nom artístic de Juan Jesús Enríquez, va tenir una etapa productiva i reconeguda durant els darrers anys 80 i primers 90. Després es va retirar de Tarragona i del món de l'art per viure al medi rural, al Montsià, i en els darrers temps s'ha dedicat a la cura del seu company, el pintor Farola, mort aquest any. Ara ha tornat al Museum Café amb *collages* transgressors, menys perfeccionistes en la tècnica del que acostumava a fer-ho, crítics i amb un àcid sentit de l'humor. Les iconografies van de la mitologia i l'art antic a les notícies d'actualitat. Apropiacionista sense tabús, Gelo és un artista *punk* amb un esperit angèlic. Els treballs mantenen un peculiar colorisme, recicla papers d'embolicar, revistes, vidres, miralls, caixes d'emalatge i portes velles. **AR**

**ESPAIS INDECISOS.
LABORATORI DEL PAISATGE. EADR**

Museu de Reus (plaça de la Llibertat). Del 27 d'octubre al 3 de desembre de 2016.

És un plaer veure el museu interactuant amb els alumnes de l'Escola d'Art i Disseny de Reus amb una exposició on es mostra una iniciativa pedagògica que va de plantejaments arriscats a resultats convincents. La presentació diu: "L'exposició tracta de l'anàlisi conceptual i plàstica de la riera del Roquís a la part oest de Reus, on conflueixen diferents maneres d'habitar l'espai urbà amb grans contrastos i contradiccions. El resultat és una interpretació subjectiva sobre les deixalles, extraviaments i oblots d'aquest tipus d'espais." Un taller basat en vivències, observació i reflexió s'ha enfrontat a l'espai expositiu i els materials del curs han agafat forma i presència: pintura, dibuix, instal·lacions, fotografia i vídeo. **AR**

PEP ESCODA.

«EL LLIBRE EXPOSAT: DESVIO»

Galeria Eduardo Virgili. Tarragona. Del 22 d'octubre al 14 de novembre de 2016.

La circumval·lació de l'antiga N-340 al seu pas per la ciutat de Tarragona es va obrir al trànsit l'any 1977, un *desvio* que va esdevenir ràpidament la frontera nord del terme, un lloc inhòspit on s'acumulaven matalassos vells, cotxes abandonats i construccions diverses amb predomini de racons solitaris i decrepits. Pep Escoda documenta l'espai, la seva evolució i adaptació al medi humà, que el fa més amable; ho fa en un fotollibre la gestió del qual es pot veure en aquesta mostra que pren com a *leitmotiv* l'obra —que m'agrada tant— *Descubriendo el paisaje autóctono* de Jhon Brincherhoff Jackson, contextualitzant-la amb llargues passejades en les quals les troballes ens desperten la curiositat i, a vegades, ens fan somiar. **MD**

IV PROMOCIÓ DE LA CERÀMICA CONTEMPORÀNIA AL VENDRELL

Sala Portal del Pardo. El Vendrell.

Del 30 de setembre al 30 d'octubre de 2016.

Un any més el Vendrell uneix el seu nom a l'univers de la ceràmica i es posiciona a escala nacional i internacional com a referent en aquest àmbit amb tot un seguit d'activitats. La inauguració de l'exposició d'obres dels finalistes de la VIII Biennial de Ceràmica estan entre els actes més destacats, amb peces de Xi Liu, de Shanghai (Xina); Thérèse Lebrun i Grez Doiceau, de Bèlgica, i Juan Ortí García, de Torrent (València), amb la presentació d'un catàleg molt detallat que inclou imatges i l'anàlisi de les peces i realització de tallers de ceràmica a l'Escola Municipal d'Art Apel·les Fenosa. A la Galeria Camil·la Pérez Salvà es va veure la mostra col·lectiva: «La ceràmica i el te». **MD**

JOAN PANISELLO. «ESTELES DE VIDA»

Museu de Tortosa. De l'1 de setembre al 9 d'octubre de 2016. panisello.net

L'activitat artística del ceramista Joan Panisello aquests mesos continua sent intensa. Imatges de les seves peces il·lustren diferents llibres que ha publicat l'editorial romanesa Antim Ivreanu. El setembre va participar en el 47è Congrés i Assemblea de l'Acadèmia Internacional de Ceràmica celebrat a Barcelona i va inaugurar exposició a la Galeria Canals de Sant Cugat. Al Museu de Tortosa (i a diferents espais de la ciutat) Panisello fa un ampli recorregut per molts dels temes que estima: la natura, el pas del temps, les formes biològiques, la intervenció de l'home en el medi que ens envolta, el tacte, la vista. Com sempre experimentant conceptes i textures noves, sense por de trobar nous llenguatges. **MD**

CARLES PALACIO. «POLVORINS»

Pàrquing. Els Pallaresos. Del 2 al 16 de desembre de 2016. parking.blogspot.com

El fotoperiodisme continua sent tan necessari avui com fa, pel cap baix, seixanta anys, com ho demostra Carles Palacio amb aquesta impactant exposició de fotografies que ens porten directament als límits de la ciutat de Girona —però podria ser qualsevol altre municipi del primer món— i dona visibilitat a la vida diària del col·lectiu d'ètnia gitana que viu silenciosament al marge dels models ordinaris. Com a fotoperiodista *freelance* Palacio col·labora amb *ElDiario.es*, *Somatents*, *Nació Digital*, *Núvol* o el setmanari *Directa*, així com per mitjans internacionals com *The Guardian*, *Nur Images* o l'agència *Corbis*. La mostra es va poder veure a la Mediateca de Perpinyà, dins del festival *Off: «Visa pour l'Image»* el passat mes d'agost. **MD**

«IP25 MENJAR-SE CARLES H MOR»

Bouesia i El Teler de Llum. Mercat de Tarragona.

13 de novembre de 2016.

eltelerdellum.com

Carles Hac Mor s'autoanomenava infrapoeta, va formar part del moviment conceptual català i va fusionar la literatura amb l'art visual i performàtic. El record del poeta, mort el passat gener als 75 anys, genera actes de dol i reconeixement, desig d'assimilació, pervivència del seu llegat poètic i la seva actitud vital. «Tots recordarem Carles Hac Mor i en menjar-nos-el serem una mica ell», diuen Miquel Àngel Marín i Rafael Tormo, els seus companys del Festival Bouesia del Delta de l'Ebre. Promouen un ritual antropofàgic simbòlic i afronten l'acció poètica amb la complicitat d'Ester Xargay (companya del poeta en la vida i en la creació) i altres artistes i amics. **AR**

TERESA FELIP. «DIBUIX EN ACCIÓ»

Sala Fortuny (Centre de Lectura de Reus).

De l'11 d'octubre al 6 de novembre de 2016.

L'exposició de llençols pintats «Dibuix en acció» ha estat un *work in progress* en què els participants eren retratats sobre un llençol en un indret prèviament escollit del Centre de Lectura. L'artista ha barrejat la creació pictòrica i l'acció performàtica pròpia del *dripping* amb una tècnica artística molt peculiar. El material emprat és una barreja de pintura al tremp i làtex treballada amb la batedora per tal d'assolir una textura homogènia que faciliti el traçat continu i segur sobre la tela. Teresa Felip interactua amb la matèria. Estableix un diàleg amb el llençol, el trepitja, l'escombra, l'acarana i el converteix en una nova realitat a través de la pintura. El resultat són retrats individuals o col·lectius, espontanis, que capten l'essència emocional dels participants. Un total de setanta llençols s'han exposat penjats a mode d'estenedor. **AM**

JOSEP GUINOVART. «PORTES I FINESTRES PINTADES»

Museu de Valls. Del 25 de novembre de 2016

al 22 de gener de 2017.

Àvid d'experimentació Josep Guinovart cerca a partir dels anys 60 nous suports per a les seves obres i troba en les portes i les finestres elements plens de metàfores i d'un gran pes estructural. Aprofita el recurs que li proporcionen els panys, els espiells o els vidres i es val de l'*assemblage* per crear narracions, però és amb la pintura que mostra la màxima expressió de si mateix, aplicant el pigment directament amb les mans sobre la superfície, com si volgués fondre's amb l'obra i impregnar-la de la seva presència. La mostra és coorganitzada pel Museu de Valls, l'Espai Guinovart d'Agramunt i el Museu de Pintura de Sant Pol de Mar, on també serà exposada. **NS**

NÚRIA RION. «EPIDERMIS»

// PATRÍCIA CARLES

.....
L&B Contemporary Art. Barcelona.
Del 3 de novembre al 6 de desembre de 2016.
lbcontemporaryart.com

La galeria L&B Contemporary Art, un nou espai dedicat a les arts visuals situat al barri del Poblenou de Barcelona, ha acollit l'obra més recent de Núria Rion en una mostra en què l'artista segueix i aprofundeix un relat constant en el seu treball: la dimensió emocional i afectiva de l'espai geogràfic.

A «Epidermis», Rion ens parla de la memòria del camí, de la textura del bosc, de la mirada àmplia i el detall: «Reprodueixo els mapes posant atenció especialment en les corbes de nivell, detalls de la topografia, camins, elements que ens ajuden a situar-nos però que fora de context, fragmentant-los i sobreposant-los, perden la seva utilitat primera, aquella amb la qual els relacionem, i agafen una altra dimensió.» La narrativa cartogràfica de Rion dibuixa un paisatge orgànic, antic i comú, fet de mapes i línies de vida i de memòria individual i col·lectiva.

La mostra parteix de dues peces de gran format de la sèrie *Estrats*, iniciada el 2010, on es treballa la idea del mapa a través de les corbes de nivell, les cotes, els topònims.

Són dibuixos fets directament sobre superfícies de fusta que retrobem a *Accidents* (2016), en aquest cas sobre teles de cotó i lli tractades amb processos naturals. El recorregut continua amb la sèrie *Registres* (2016), dibuixos de petit format sobre paper que fixen la mirada en petits detalls de la natura. Dibuixos directes i senzills que són com haikus: l'observació directa, l'instant. L'exposició es tanca amb dues peces que evoquen els ritmes, els

La narrativa cartogràfica de Rion dibuixa un paisatge orgànic, antic i comú, fet de mapes i línies de vida i de memòria individual i col·lectiva.

sons, els colors i les textures del bosc: el vídeo *Bosc* i la instal·lació *Pells i altres percepcions*, formada per un motlle de làtex de gran format extret d'una era d'un camí i un conjunt de ceràmiques que són també motlles de l'escorça d'arbres.

A «Epidermis» experimentem la matèria, el component atzarós, el procés creatiu com a experiència de coneixement, la dimensió poètica del real. I el ressò d'una frase de Kiki Smith: «Ha fugit per la banda cap a l'espai obert, inescrutable.»

.....
Vista de l'exposició. Fotografia: Alba Escuer / L&B Contemporary Art. Detall. Fotografia: Núria Rion.

**DEL POSTBODEGÓ AL POEMA
 OBJECTE: MIRADES CREUADES
 ENTRE ART I CUINA.
 II BIENNAL D'ART CONTEMPORANI
 GASTRONÒMIC DE CAMBRILS**

// ALBERT MACAYA

.....
Sala Àgora. Ajuntament de Cambrils.
Del 26 de novembre de 2016 al 27 de gener 2017

Un tema recurrent en discussions i tertúlies dins el debat cultural és la condició d'art de la gastronomia. Mentre els detractors de la idea de la cuina com a art argumenten que el grau d'emoció que ens aporta una bona paella, posem per cas, no es pot comparar amb la intensitat d'una fuga de Bach, els partidaris de la condició d'eines artístiques de fogons i cassoles repliquen que, en els plats de la cuina deconstructiva, hi rauen complexes reflexions sobre el món. Sigui com sigui, Cambrils ha optat per una tercera via, oferint-se com a plaça de fusió d'ambdues disciplines creatives. Acaba d'obrir les seves portes la II Biennial d'Art Contemporani Gastronòmic de Cambrils, en què un format creatiu, les arts visuals, posa la seva mirada en un altre, la gastronomia. Tota una invitació a la metàfora i al joc: somiem una sopa d'estels, amb el tàndem Núria Fernández-Albert Girós; tastem una sopa narcisista, de Sergi Quiñonero; quedem estupefactes davant uns pastissos amb missatge polític a *Europa Rèquiem*, de Jordi

Martorell; o ens deixem seduir pels elegants pentinats que llueixen les verdures de Joana Casa. Altres treballs prenen el menjar com a material per a propostes properes al poema objecte, com en el cas de Daniel Rubio, Jose Salguero o Jesús Gómez, o en proposen una relectura

Els partidaris de la condició d'eines artístiques de fogons i cassoles repliquen que, en els plats de la cuina deconstructiva, hi rauen complexes reflexions sobre el món.

estètica, com Teresa Fonoll o Rosalía Pomés. Si bé una part de les obres resulta relativament previsible, sorprèn — per inclassificable — la proposta de Jordi Jarque. Destaca, sens dubte, entre el conjunt l'obra premiada, *Havent dinat*, d'Ester Ferrando, en què el menjar esdevé metàfora de les cadències que marquen la quotidianitat. L'art del cuiner ja s'ha fos, i en resta només els plats al gibrell, entre bombolles de vidre, aprestant-se a ser rentats i emprats de nou en un altre *mise en place*.

.....
Ester Ferrando. Havent dinat. Obra guanyadora.

REGINA DE MIGUEL.
WE ARE A PLOT DEVICE

// MÀRIUS DOMINGO

.....
Cicle Dèria. Capella de Sant Roc (Museu de Valls). Del 15 d'octubre al 17 de desembre de 2016. capellasantroc.cat

Marina Vives Cabré, actual comissària de la Capella de Sant Roc de Valls, finalitza el cicle *Dèria* amb una espectacular intervenció de Regina de Miguel (Màlaga, 1977), que presenta un projecte dissenyat expressament per a aquest espai: *We are a Plot Device* («Som un dispositiu de continguts»), una videoprojecció d'imatges geomètriques que ressegueixen les parets de la sala, realitzada amb la col·laboració del creador musical Daniel del Rio, i una peça sonora (produïda pel Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia) de vint minuts de durada que funciona com un tot molt coherent. L'espectador se submergeix en una atmosfera en què les imatges i el so sobtadament produeixen breus discontinuïtats, en aquest cas fosc i silenci, indicant que l'acció avança, que hi ha un començament i que, indefectiblement, el que tenim davant ens conduirà a un lloc nou. L'acció ens porta per un monòleg interpretat per tres veus: les mitològiques Lamela, Quimera i Gaiana, vingudes del passat, que, de manera coral, ens interpel·len i ens obliguen a qüestionar-nos el que som.

La primera qüestió que se'ns planteja fa referència a la comunicació. De quina manera s'articula la informació, des de l'emissor, travessant el canal del temps i l'espai, fins a arribar al nostre cervell? Potser no hauríem de dir-ne «cervell» sinó «consciència». La informació, en aquest context, es transmetria en forma de conceptes bàsics, com petites partícules còsmiques que viatgen per l'univers xocant

.....
L'espectador se submergeix en una atmosfera en què les imatges i el so produeixen breus discontinuïtats, en aquest cas fosc i silenci, indicant que l'acció avança, que hi ha un començament i que, indefectiblement, el que tenim davant ens conduirà a un lloc nou.

amb diferents receptors. Aquestes petits impactes, com la gota que forada la roca, amb la repetició es fan comprensibles i modifiquen el futur en una mena de visita casual a l'illa ideada per Adolfo Bioy Casares en *La invenció de Morel*, en què el protagonista viu una història d'amor amb una dona amb qui comparteix espais i temps que són incompatibles. Segurament, a Oliver Sacks, li hauria encantat aquesta idea que, en definitiva, ens parla de comunicació i de llenguatge —el tema estrella dels filòsofs del segle xx i dels artistes des de finals del xix. En la pel·lícula de ciència-ficció, recentment estrenada, *La llegada* (Arrival, Denis Villeneuve, 2016), Amy

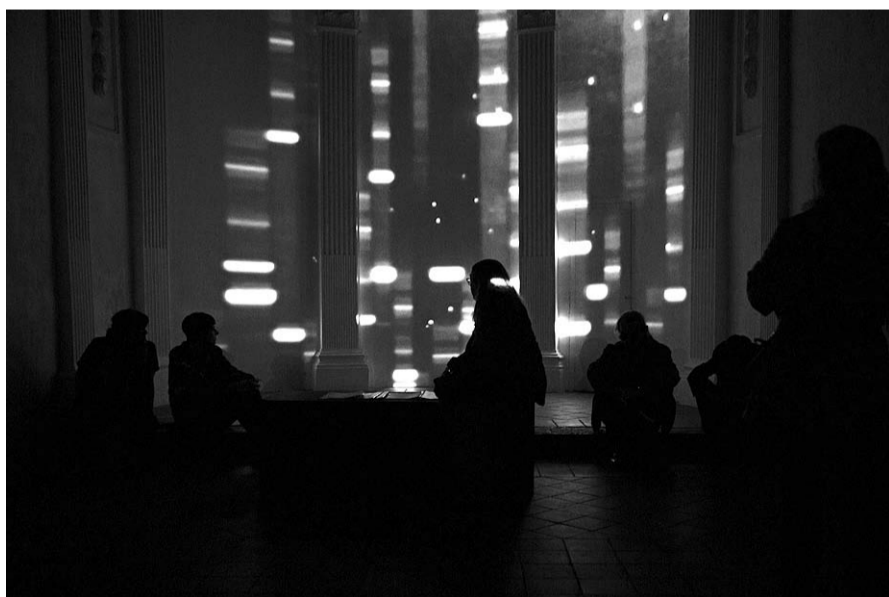
Adams interpreta una lingüista reclutada per l'exèrcit amb la missió de contactar amb els extraterrestres i determinar si tenen intencions pacífiques o no. El sistema de comunicació establert li permet ampliar el camp de les experiències viscuades obtenint vivències que venen del futur però podrien ser perfectament del passat. Amy Adams actua en la pel·lícula com a receptora (en el sentit que donem als receptors de ràdio), una mica com els espectadors que se submergeixen en la Capella de Sant Roc. Receptors involuntaris amb la possibilitat de captar un missatge molt especial.

Exposició simultània a Barcelona

.....
 «Aura Nera» és la peça que Regina de Miguel exposa aquests dies a Barcelona, al Centre d'Art Santa Mònica, en el cicle Xarxa Zande, a cura d'Oriol Fontdevila.

Regina de Miguel no és Justin Bieber (a qui, per cert, li hauria agradat fer una visita a «Aurea Nera»), però tots dos utilitzen els mateixos recursos: llum, so, ús de l'espai escènic. Això sí, de manera diametralment oposada. Les peces de Regina de Miguel requereixen una certa escolta activa, un involucrar-se en el que està passant davant nostre, el sentiment de formar part d'un tot i estar aïllats. Potser com «Love Yourself», una cançó bastant fosca de Justin Bieber que parla de la solitud.

.....
Vistes de la instal·lació. Fotografies: Alba Rodríguez.

ANNA MARIA MAIOLINO.
«TUDO ISSO» (ALL THAT)

// DAVID BARRO

.....
Hauser & Wirth Zürich.

Del 12 d'octubre al 23 de desembre de 2016
m.hauserwirth.com

.....
 Anna Maria Maiolino (Scalea, Calàbria, 1942) és una artista brasilera d'origen italià que s'inicia artísticament lligada al neoconcretisme, en el moment en què l'art brasiler canvia decisivament en aparença i forma, participant de la revolucionària mostra «Nova Objectividade Brasileira», celebrada a Rio de Janeiro el 1967. Aquell no era un moviment dogmàtic ni esteticista, sinó una mena de dadaisme en què s'agrupaven múltiples tendències i maneres d'abordar l'art que encara són premisses fonamentals per entendre l'obra de gran part dels artistes brasilers contemporanis. Al text del catàleg, Hélio Oiticica parlava de la voluntat constructiva, la tendència a l'objecte, la participació de l'espectador, la presa de posició política i la inclinació per un art col·lectiu, com a ítems principals a l'hora d'elaborar un esquema d'aquell nou esperit.

Avui, cinquanta anys més tard, Anna Maria Maiolino presenta nous treballs a la Galeria Hauser & Wirth, a Zurich, i aquelles premisses primigènies continuen vidents. La sala central s'envaeix amb set nous treballs de bronze que ella mateixa descriu com a material híbrid. En ells, una forma amorfa, d'acord amb la seva singu-

lar idea d'escultura com a manipulació de la matèria, és sostinguda per una fina barra de ferro fixada en una base circular. El seu aspecte, totèmic i monumental dins la seva lleugeresa, ens permet circular per l'espai d'aquestes escultures, anomenades *Entre si* i que pertanyen a la sèrie *Hilomorfos*, doctrina filosòfica que aborda la matèria i la forma com a principis fonamentals. Allò tàctil i sensorial, associat a certa mal-leabilitat, domina aquests treballs i les altres accions ceràmiques, siguin individuals i situades al terra, suspeses per cordes o agrupades, com a Sao 38, en què la identitat –la

.....
El procés, la noció de subjectivitat, la fragmentació, allò metafòric o inconscient, el sentiment de desposseïció o la seva dislocació, són claus a desenvolupar per tal d'apropar-se al treball de Maiolino.

.....
 forma única– es dissol en el col·lectiu. El procés, la noció de subjectivitat, la fragmentació, allò metafòric o inconscient, el sentiment de desposseïció o la seva dislocació, són claus a desenvolupar per tal d'apropar-se al treball de Maiolino, tan preocupada per allò corporal i escatològic com per allò rudimentari, efímer i pel gest insignificant.

Així, les seves escultures dialoguen perfectament amb un conjunt de papers que pertanyen a tres sèries diferents: *Conta-gotas* –on conserva una línia més gràfica, a manera d'alfabets, signes o diagrames–, *Aguas* –on manipula la pintura i la tinta amb aigua en un intuïtiu

exercici de guiar la tinta per l'espai del paper– i *Filogenéticos* –on un conjunt de marques o línies envaeixen una taca amorfa de color vermell. Tots aquests treballs encaixen amb una frase de l'artista que fa d'introducció a aquesta exposició: «The process of artistic work is a constant state of construction and destruction, wich to me represents an active state of transforming meditation.»

No fa gaires anys, Anna Maria Maiolino, amb la complexitat, que emergeix d'allò més senzill, permetia noves lectures de Tàpies, en exposar a la seva Fundació. Anys abans Griselda Pollock va entendre que la importància d'aquesta artista en la història de l'art era similar a la indiscutible figura de Louise Bourgeois. Lluny de semblar una comparativa exagerada, resulta una evidència que artistes com Maiolino han estat doblement perifèriques i que en els darrers anys la història es reescriu per conformar nous llocs. És un cas que podria ser comparable a Marcia Hafif, artista vital per entendre la deriva contemporània de la pintura abstracta i l'acció de pintar, o de manera més propera a Lygia Pape, que ha vist valorada la seva figura de manera molt tardana i que avança gairebé mimèticament en algun dels seus *tecelares* la pintura de Frank Stella. Al final, com en aquesta mostra, l'art i la seva exposició sempre ens deixen algunes formes i moltes altres ombres.

.....
Vistes de la mostra.

Fotografies: David Barro.

UNA ALTRA NIT EN BLANC

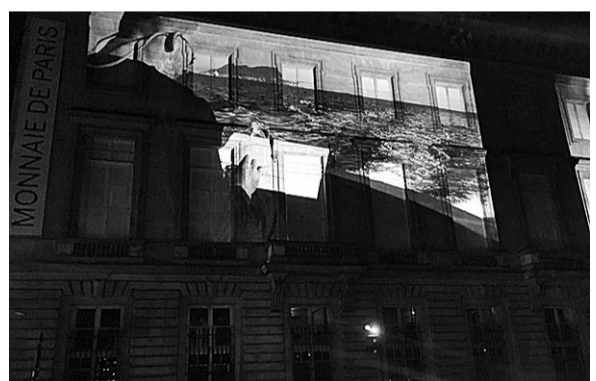
// CÈLIA DEL DIEGO

.....
Nuit Blanche. París. 1 d'octubre de 2016.

El primer cap de setmana d'octubre París passa, any rere any, la nit en blanc. I ho fa amb motiu de la Nuit Blanche, un esdeveniment artístic que envaeix durant unes hores la ciutat i que, amb el Sena com a eix, recorre més de vuit quilòmetres que posen en relació el París medieval de l'Île de la cité i el Marais, amb la seva vessant més contemporània, al llarg de la riba del riu i fins al Palais de Tokyo.

Aquest és precisament l'equipament a qui es va encarregar la 15a edició de la nit blanca parisenca. Amb Jean Loisy al capdavant, l'equip del centre d'art va convidar enguany els visitants a viure un París de somni, el de Polifil que, refusat per Polia, se submergeix en un son que li permetrà, mentre no es desperti, unir-se a la seva estimada. La trentena de propostes que conformaven el recorregut oficial cercaven actualitzar aquest relat iniciàtic del segle xv (*Hypnerotomachia Poliphili*) al llarg de dotze capítols que resseguien les aventures de l'heroi de la història per sobreposar-se als embats de l'amor, el desamor i, fins i tot, la mort. Abraham Poincheval va ser l'encarregat de vetllar l'arribada del protagonista, instal·lat durant una setmana sobre una columna a vint metres del terra, davant la Gare de Lyon. Estilita en temps moderns, l'artista francès que cercava la solitud i la meditació enmig del renou de la ciutat, va inaugurar la nit amb el seu descens.

Des d'aquest moment, tot tipus d'intervencions escultòriques, videogràfiques i performatives van prendre París per introduir-la en una atmosfera d'imatges oníriques i paisatges sonors, fruit, potser, de les al·lucinacions de Polifil, que prenen la forma de participació multitudinària i gairebé histriònica a la desfilada fluvial de Fabrice Hyber –que anticipava la campanya dels jocs olímpics–; d'ambient emboirat i amenaçant a la *performance* d'extintors de Géraldine Py i Roberto Verde; de la música a tot drap dels DJ programats per We Love Art i la instal·lació lumínica de Romain Tardy a la rave sobre el pont des Invalides; i d'una infinitat de projeccions que

il·luminaven totes les cantonades, ponts, pantalles flotants, edificis, com els 1.000 rostres de Polia que Erwin Olaf va acomodar a les finestres de l'Ajuntament o el reportatge del viatge transatlàntic en solitari de Matthew Barney projectat sobre la façana de la Monnaie.

No hi ha dubte que París és una ciutat monumental que demana espectacle. Afortunadament, enmig d'aquesta exhibició de llum, color i so, no hi mancaven també altres propostes on la subtileza, la fragilitat i l'equilibri entraven en diàleg amb el projecte global. En són un exemple propostes com la d'Oliver Beer i la seva recerca del misteriós ecosistema sonor que s'oculta dins el cabal del riu, al peu del Pont des Arts; o, una mica més enllà, el gairebé imperceptible però increïble remolí d'Anish Kapoor, que aconseguia obrir una esclatxa enmig de les aigües del Sena; les escultures en suspens construïdes en directe amb una paciència i precisió que transformaven l'acció en un exercici de concentració col·lectiva, o la coreografia de Yoann Bourgeois en la qual els ballarins lluitaven aferrissadament per imposar la seva estabilitat a la força centrífuga a què estaven sotmesos.

Propostes, totes elles, que com el somni de Polifil, es van esvaïr amb l'albada. El teló s'aixecarà de nou a la ciutat de la llum la nit del 7 d'octubre de 2017, de la mà de Charlotte Laubard. Guardeu-vos la data!

.....
Bridget Polk convida Gilles Charrot, Evelyne Sanchez i Marina Garbetta. Balancing rubble and rocks.
Matthew Barney. Drawing Restraint 15.
Fotografies: ARTIGA.

PETRA FERIANCOVÁ

// ASSUMPTA ROSÉS

.....
«Systems, individuals and measuring tools»
Bòlit_StNicolau. Girona. Del 23 de setembre al 22 de desembre de 2016. bolit.cat

Les exposicions simultànies «Magma» de Jordi Mitjà i «Systems, individuals and measuring tools» de Petra Feriancová per a Bòlit Centre d'Art de Girona, són part del projecte internacional «The Spur», del pla Europa Creativa.

Quan entres a Sant Nicolau es nota una forta olor de couro i de fusta, seguidament deambules en una mena de laberint o camí d'objectes que es van revelant com a part d'un trencaclosques que no acabes de resoldre, però que t'ofereix records i sensacions que no et són estranys. La percepció és la de trobar-se dins d'un cosmos, alhora vulnerable i permanent.

Petra Feriancová (Bratislav, 1947) presenta un conjunt d'instal·lacions i objectes o escultures, expressament pensades per a la capella de Sant Nicolau. Es nota que s'ha informat i ha partit d'elements de l'espai sagrat, de

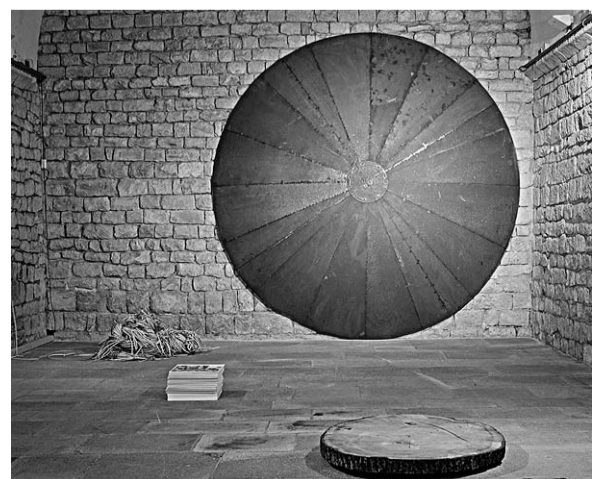
l'estructura de l'edifici, de la història i les transformacions que ha viscut. Primer va ser capella romànica, parròquia i hospital; després de la desamortització, es va reciclar com a magatzem de pells i serradora de fusta. La utilització de l'historial de la construcció s'insereix en les metodologies de treball de l'artista en les quals predominen la recollida d'objectes naturals o artificials, els documents d'arxiu, les catalogacions de coses inútils o desfasades, però que un cop escollides, reordenades i significades, tornen a adquirir una categoria transcendent.

Els elements escollits es refereixen a l'arquitectura: una rosassa de ferro desconstruïda (un element que la capella crec que mai no ha tingut), un gran sol simbòlic, troncs de fusta tallats mostrant les línies concèntriques de creixement, boles de metall que s'ordenen com un sistema de planetes, rodones monedes de metall i estenedors amb pells. Referències de memòria i de mesura, tant del temps com de l'espai, configuren un deambulatori que s'ofereix com a experiència de sabers i sensacions.

La proposta s'enllaça amb la mitologia i recorda l'estratègia de Dido, la reina que cercava un país per al seu poble emigrant i que va ser burlada quan se li oferí la superfície de terra ocupada per una pell de vaca. Ella

va retallar la pell en fines tires i en va fer una cinta tan llarga que va poder envoltar el territori per a una ciutat. Petra ha fet el mateix, ha creat uns cabdells de tires de pell que són una gran dimensió de longitud en potència i, a la vegada, són boles com les esferes i els planetes. Amb una d'aquestes tires ha rodejat el contorn exterior de la capella i així l'ha convertida, subtilment, en un territori independent. Un espai de cultura, d'intel·ligència i de sensibilitat.

.....
Vista de l'exposició. Fotografia: ARTIGA.

BIENNAL D'ART
CONTEMPORANI
GASTRONÒMIC
DE CAMBRILS 2016

DEL 26 DE
NOVEMBRE DE
2016 AL 27 DE
GENER DE
2017

EXPOSICIÓ SALA ÀGORA

Pl. Ajuntament, 4 | Cambrils
de dilluns a dijous de 8.30 a 15h
divendres de 8.30 a 14h
dissabtes, diumenges i festius tancat

Departament de Cultura
T.977 368 484 · clt@cambrils.cat
www.cambrils.cat

Segueix-nos al facebook
facebook.com/cambrilscultura

ORGANITZA

PATROCINA

AMB LA COL·LABORACIÓ DE

ARTS PLÀSTIQUES I DISSENY

Escola d'Art i Disseny de la Diputació a Tarragona

977 211 253
sec.eadt@dipta.cat

- › Animació. **NOU TÍTOL**
- › Gràfica Interactiva. **NOU TÍTOL**
- › Il·lustració.
- › Fotografia.
- › Arts Aplicades al Mur.
- › Gràfica Publicitària.
- › Joieria Artística.

EADT ESCOLA
D'ART I DISSENY
TARRAGONA

Port de Tarragona
MOLL DE COSTA

Amb la cultura!

HORARI DE LES EXPOSICIONS

D'ABRIL A SETEMBRE: De dimarts a dissabte, de 10 a 13 h i de 17 a 20 h Diumenges i festius: d'11 a 14 h	D'OCTUBRE A MARÇ: De dimarts a dissabte, de 10 a 13 h i de 16 a 19 h Diumenges i festius: d'11 a 14 h
--	--

www.porttarragona.cat

LO PATI | CENTRE D'ART - TERRES DE L'EBRE

AMPOSTA

PROGRAMA I ACTIVITATS 2017

BALADRE, PROGRAMA DE RESIDÈNCIES CREATIVES

BOUESIA, FESTIVAL D'ACCIÓ POÈTICA

CINEMA AL PATI

EBRERAGENT, ART JOVE I EMERGENT

ELS PORTS, NATURA I ART

EUFÒNIC, ARTS SONORES I VISUALS A LES TERRES DE L'EBRE

JORNADES L'AULA AL PATI

mónFILMAT, FESTIVAL INTERNACIONAL DE CINEMA I PAISATGE

PIPA, PROJECTES D'INTERVENCIÓ PEDAGÒGICA I ARTÍSTICA

REAL TIME, ART EN TEMPS REAL

SIRGA, MÚSIQUES DE RECERCA I PATRIMONI

XYZ, CONVOCATÒRIA D'ART PÚBLIC

Dijous, divendres i dissabtes de 17:00 a 20:00

Diumenges d'11:00 a 14:00

Consulteu la programació www.lopati.cat

BUZZ[®]

BONAVISTA:
DE LA COMPETÈNCIA
A LA COOPERACIÓ

- > REFLEXIÓ
- > ACCIÓ
- > TRANSFORMACIÓ

UN PROJECTE DE:

EL TELER
DE LLUM

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies
Direcció General de Joventut

Del 17 de novembre de 2016 al 15 de gener de 2017

PLURAL FEMENÍ

DONES ARTISTES DE LES COMARQUES DE TARRAGONA

L'emergència
1976-1990

MVSEU D'ART MODERN DE TARRAGONA
www.dipta.cat/MAMT

MVSEU D'ART MODERN
TARRAGONA

Diputació Tarragona

**JOSEP
GUINOVART.**
PORTES I
FINESTRES
PINTADES

**ARNAU
CASANOVAS.**
EN CINC MINUTS
TORNO

Museu de Valls.

Del 25 de novembre de 2016
al 22 de gener de 2017

Passeig dels Caputxins, 18
43800 Valls

Horari:

Dimarts a dissabte
d'11 a 14 h i de 17 a 20 h

Diumenges i festius
d'11 a 14 h

INICIATIVA

ARTIGA, 30 NÚMEROS I 10 ANYS

//AIDA MARÍN

ARTIGA està d'aniversari. El de desembre és un exemplar molt especial perquè commemora els deu anys de recorregut de la revista. Al llarg d'aquests trenta números, els lectors hem pogut ser testimonis de multitud d'esdeveniments artístics i, en definitiva, culturals que s'han esdevingut al Camp de Tarragona.

Objectius

La revista va néixer a finals del 2006 amb la voluntat de cobrir un buit informatiu a la Catalunya Sud i amb l'objectiu de fer difusió de les iniciatives artístiques contemporànies que es produeixen a les nostres contrades, tot parant una especial atenció a l'àmbit de les arts plàstiques i visuals. Amb una tirada regular de 3.500 exemplars gratuïts i distribuïts estratègicament per tot el territori, la consolidació d'*ARTIGA* ha estat possible gràcies a la col·laboració de nombroses entitats públiques i privades que donen suport, de múltiples maneres, a la distribució.

Continguts

Ressenyes, crítiques d'exposicions, presentacions d'artistes contemporanis, confrontacions de la realitat local amb la (inter)nacional... són alguns dels continguts que *ARTIGA* ha tractat durant aquesta dècada. Amb un format auster però dinàmic, propi de la premsa diària, la revista acull informació de qualitat en matèria artística, gràcies a les aportacions d'un gran ventall de col·laboradors. Tanmateix, és també un espai interessant per donar veu als creadors, ja sigui mitjançant les entrevistes o els articles d'opinió.

Trajectòria

Malgrat que una dècada permet assolir moltes fites, l'any 2013 fou crucial per a la revista. Amb motiu de la publicació del número 20, es va celebrar al CRAI del Campus Catalunya de la Universitat Rovira i Virgili, i en el marc de l'Aula d'Art URV, una exposició retrospectiva amb tots els exemplars publicats fins al moment. A més a més, aquell mateix any, *ARTIGA* fou distingida amb el premi GAC (Galeries d'Art de Catalunya), com a millor publicació periò-

dica especialitzada en art, així com també amb el premi ACCA (Associació Catalana de Crítics d'Art) a l'apartat de revistes i webs.

Al llarg d'aquests deu anys, *ARTIGA* ha aconseguit –gràcies a un contingut de qualitat i fàcilment accessible– fidelitzar un important actiu de lectors procedents de diversos àmbits: belles arts, sociologia de l'art, pensament contemporani, etc. La manca, fins ara, de cap altra publicació d'abast territorial que s'ocupi de la crítica d'arts visuals i la reflexió sobre els llenguatges contemporanis l'ha posicionada com un element referencial de consulta a algunes hemeroteques i a la xarxa. Per celebrar-ne l'aniversari, l'equip d'*ARTIGA* té previst de protagonitzar una acció creant una càpsula del temps. A l'interior, s'hi inclouran els exemplars publicats i altres documents relacionats amb la revista amb la finalitat de ser enterrats a La Comella, atès que és on tingué lloc la reunió fundacional de l'Associació *ARTIGA* ara fa ja una dècada. Enhorabona!

Liurament del premi GAC 2014 al MACBA; Revistes ARTIGA; Exposició vint números al CRAI; reunió del consell de redacció a Fortià (Baix Empordà). Fotografies: ARTIGA.

CRÈDITS ARTIGA

Direcció: Assumpta Rosés // **Consell de Redacció:** Cèlia del Diego, Assumpta Rosés, Antonio Salcedo i Màrius Domingo
Correcció de textos: Agnès Toda // **Disseny i maquetació:** Alexandre Ayxendri
Apartat de correus: 637 - 43201 REUS // artiga.revista@yahoo.es // **Seguiu-nos al Facebook:** [ca-es.facebook.com/artiga.tarragona](https://www.facebook.com/artiga.tarragona)

ARTIGA
artiga.cat

Col·laboren:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació Tarragona

Fundació Privada
Reddis